

Repolan runonlaulajat, osa II

(jatkoa edelliseen numeroon)

Julkaisemme oheisena jälkimmäisen osan Pentti **Keynäs**-en toimittamasta artikkelista, johon on koottu henkilö-
tietoja runontaitajista, joita tri Uuno Karttunen tapasi keräys-
matkallaan Repolan ja Porajärven pitäjissä kesällä 1897.

Perusmateriaalina on ollut fil. maisteri Toivo **Kaukoran-**
nan 1940-luvun lopulla kokoama haastatteluaineisto. Eniten
tietoja Kaukoranta sai Repolan entisiltä johtomiehiltä Pekka
Kyöttiseltä (PK) ja Feodor **Netsäiseltä** (FVN) sekä heidän
kauttaan useilta repolalaisilta: Nadja **Kokki** (NK),
Ville **Kokki** (VK) ja Maria Davidintr. **Kuismin** (MDK). Uu-
ta, arvokasta tietoa Pentti Keynäs on saanut Repolan Saa-
renpäässä syntyneeltä Darja **Randenilta** o.s. Lukkanen
(DR), joka tunsikin henkilökohtaisesti vuosisadan alussa elä-
neet Saarenpään ja Roukkulan kylien laulajat ja kertojat.

Fil. maisteri Toivo Kaukoranta.

Kaukorannan jälkeenjääneistä papereista löytyi myös kes-
ken jäänyt käsikirjoitus ”Tohtori Uuno Karttunen runonke-
rääjänä Repolassa ja Porajärvellä kesällä 1897”. Julkaisem-
me siitä näytteeksi osan, jossa kerrotaan keruumatkan alku-
vaiheista.

16. *Virta. Marppa (Marfa) Terone, 70-vuotias, kotoisin
Tšolkasta, syntynyt noin 1827. Asunut 50 vuotta Virrassa.
Osasi 3 runoa, 128 säettä.*

Vastaajat eivät tunteneet Marppaa.

17. *Kirkonkylä. Outi Moisseintytär Netsäinen, synt. Riiko-
ne (vai Riigoine?) (mistä kylästä?), synt. noin 1829, oli v.
1897 68 v.v. Buudora Netsäisen leski, mainittu leskenä jo
1888. Kerran mainittu myös ”Buudoran akka”. Onko Buu-
dora (vai Buuderoko) Feodorin yksi karjalaisia muotoja?
”Oudi, Moissein tytär, Huotar-Iivanan, Buuderon akka”,
kuten Borenius mainitsee, lauloi ja Boreniukselle 2/10 1877,
miehensä eli silloin. Outi oppinut runonsa isältään ilmoituk-
sensa mukaan, kertonut Reijoselle 1888. Lauloi Karttuselle
6/7 1897 5 runoa, yht. 328 säettä.*

PK: Tiedot pitävät paikkansa, o.s. Riikonen, lähemmin
FV. Netsäinen voi antaa, kun hän on asunut samoilla pihoi-
lla.

FVN: Outi Moisseintytär Netsäinen, synt. Riikone Riiko-
seniemeltä (kylä Repolassa), s. n. 1829. Joutui naimisiin
”kirikköpuolelle” Marttina Netsäiselle. (Kertojalla ei ole tie-
toa, mitä sukua olisivat olleet heille, hänen isänsä kertoman
mukaan sukunimi olisi vain sama, mutta muuta sukulai-
suutta ei olisi.)

Marttina ja Outi Netsäisellä oli poika Vedju (Fedošei)
Marttinanpoika. Marttinan kuoltua Outi otti toisen miehen,
kotiväyn Feodor Iivananpojan, ja tällä oli sitten lisänimenä
tuo haukkumanimen tapainen Buutora ja sen mukaan Outi-
kin sai nimen Buutoran akka. Kertojan pienenä ollessa koko
sukua kutsuttiin Buutoraksi. Mitä tuo Buutora merkitsi, sitä
ei kertoja osannut selittää, mutta ei se hänen mielestään voi-
nut olla Feodorin karjalaisia nimimuotoja. Mahdollisesti se
on tekemisissä pyhäniemeläisen Butorinin suuren talon ja
rikkaan suvun nimen kanssa.

Outi kuoli kevätkesällä n. v. 1912.

Kun nyt muistelen näitä vanhoja yli puolen vuosisadan ta-
kaisia aikoja ja asioita — jatkaa kertoja — muistan hämä-
rästi, miten eräs nuori suomalainen ylioppilas tai maisteri oli
laulattamassa Outi-babia. Olin silloin 15-vuotias (kertoja
synt. 1882) ja olin katsomassa tätä nuorta Ruotšin herraa ja
laulattamista.

Outi-babi paikkaili vanhuudenpäivinänsä verkkoja kulkien
ympäri kylää, ja tuotiin niitä hänelle kotiinkin paikattavak-
si. Hän istui soppi-ikkunan luona pienellä jakkaralla, verk-
ko oli sidottu lauttaan, joka karjalaisessa pirtissä kulki etu-
ja sivuseinää myöten. Ikkuna oli pieni, aikaisemmin se oli
vain luukulla sulkeutuva, vaan sitten oli tehty kehys, raamit,
ja pantu siihen lasi. Laulattaja istui hänen oikealla puolel-
laan kirjoittamassa. Babi Outi jo silloin käytti nuuskatupak-
kaa, kuten myöhemminkin, ja hyvin mielellään ryyppäsi la-
sillisen viinaakin, kun sitä hänelle joku tarjosi. Ukko A.
Törhönen — pogostan vanhoja mahtimiehiä — sen hänelle
usein juhlapäivinä tarjosikin. Kahvia ja teetä Outi ei juonut.
Outi-babilla oli tallella jostain löydetty ukontaltta, kivikau-
den vanha kivikirves. Muistan, että hän kaupitteli sitä laulat-
tajalle. Kun Outi-babi sitten kuoli, huomasimme ihmeek-
semme, että hänellä oli kaikki hampaat ehjinä tallella. Kas-
vultaan hän oli pieni, laiha ihminen.

Hänen poikansa Vedju Netsäinen oli myös kaksi kertaa
naimisissa, ensimmäisestä avioliitosta oli tytär Anni. Toinen
vaimo oli Marina Kuismanen Kiimavaarasta, Login ja Mikki
Kuismanen sisar. Tästä avioliitosta oli kaksi poikaa, Mikko
ja Iivana, kumpikin jo puolisoikeat, sekä tytär Maria. Hau-
tasimme Outi-babin Repolan uuteen kalmistoon Lietesaa-
reen. Jo aikaisemmin oli Outi antanut vanhoja säästövaro-
jaan n. viisi ruplaa setämme vaimolle Aksenialle hautajais-
menoiksi käytettäväksi. Meitä naapuritalon lapsia Outi-babi
piti aina hyvänä. Mainittakoon vielä, että Outin mökki oli
savupirtti.

DR: Buutoran tyttäriä muistan. Olivat siellä minun piene-
nä ollessa pruasniekoissa. Buutoran tytär oli meidän kylässä
opettajana, mitään opettajakoulutusta ei ollut saanut, mutta
hyvä kynäniekka kun oli niin sinne maalauskylään lähetet-
tiin. Pari vuotta kai siellä oli. Koska meillä oli riiuukaisia
poikia, niin he puhuivat siitä Buutoran Marista. Koko sukua
kutsuttiin Buutoraksi.

18. *Kirkonkylä. Edellisen sisar Paro Moisseintytär antoi
12 eri runoa, yhteensä 460 säettä. Kaikki henkilötiedot hä-
nestä puuttuvat.*

FVN: Paro Moisseintytär Riigonen eli Riigosen Paro, ku-
ten häntä tavallisesti kutsuttiin, oli Outi-babin nuorempi si-
sar ja meidän nuoruutemme aikana hyvin koppera, rivakka
ihminen. Paro oli ottanut isänsä kotiin kotiväyn, ja tämä
oli Maksima Pikari. Poika ”Paron Kirilä” käytti Pikarisen

sukunimeä. Mistä Maksima oli kotoisin, en tiedä. Muuten Paro oli hyvin mielenkiintoinen nainen. Kun Outi-sisar käytti viinaa ja nuuskaa, ei Paro pitänyt kummastakaan. Jo tämän vuoksi hän vihasi Outia. Hän eli paljon rikkaammin kuin Outi, peltoja oli enemmän ja kaskia, huuhtia tehtiin ahkerasti. Paro oli hyvin tarkka menoissaan ja säästeli rahojaa. Kylän akat sanoivatkin, että Paron rahat oli talletettu vanhaan sukkaan, ja jos poika ne löytäisi, hän olisi rikas mies. Paron ainoa poika oli Kirilä. Tämä kävi diakan eli lukkarin koulun, oli muutenkin viisas ja tarmokas mies, kävi kirkossa laulamassa ja omasi hyvän äänen. Kirilän vaimo, Koropin kylän Maurasia, Iivana Maurasen Tatjana-tytär, Nurmeksessa asuvan Paavo Maurasen sisar. Paro kuoli siinä 1914—1915.

Paro oli vanhauskoisia, osasi tietämäni mukaan paljon vanhoja satuja (soarvoja), loitsuja ja kalevalaisia runoja, mutta vanhuuden päivinä hän ei suostunut niitä enää laulamaan. Neveskälleen, poikansa vaimolle, hän oli ankara anoppi, oli kova pojalleenkin, ja tarkoin kumpikin totteli äitiä. Heidän pirtissään ei saanut tupakoida.

19. *Kiimavaara. Malanje (Malannie) Seppäne, 1897 n. 63 v.v. (mutta Paulaharjun mukaan 1908 yli 80 v.v.), synt. siis n. 1828—1834. Isä tullut aikoinaan 12-vuotiaana Suomussalmelta Repolaan, ristitty uudelleen ja tullut kotivävyksi Kiimavaaraan. Isä nimeltään Iivana Seppäne, tietäjä ja pyssyin laatija. Malannien taito 167 säettä.*

PK: Malanie, kuuluisa "Sepän Malanie", aina sanavalmis, iloinen, reipas vielä vanhanakin. Muuta en hänestä tiedä.

MDK: Vanhat henkilötiedot oikeat. Malanjen tapa oli vanhempana ollessa liikkua talvella miesten puvussa, housuissa, mikä siihen aikaan herätti suurta huomiota. Tässä asussa hän myös esiintyi usein Joensuun markkinoilla. Malanje kai oli naimisissa, mutta hänellä ei ollut lapsia, niin että se suku on nyt hävinnyt kokonaan.

20. *Kiimavaara. "Omossan leski", synt. Suuloanvoarassa, 249 säettä pääasiassa häävirsiä. Henkilötiedot uupuvat.*

MDK: Omossan leski Kiimavaarasta oli synt. Suulaan-1. Kokinsaareltä. Omossu oli kertojan isän Davida Sakusen setä, kertojan isän isän veli. Kertoja muisti tämän lesken Anniksi.

21. *Kiimavaara. Moarie Riikkiläine, Höpön naine, synt. Kolvasjärvestä, joss oppinut tietonsa. Asunut 18 vuotta Kiimavaaran "Bobrensuareassa" (?). Osasi pari pitkäköhää loitsua, 112 säettä.*

Ei tietoja haastatelluilta.

22. *Luovutsaari. Pessa Iivanaine (Simaine), n. 60 v.v. 1897, synt. 1837. Osasi 7 hyvää loitsua ja runoa, 380 säettä.*

VK: Pessa Iivanaine Luovutsaareltä (Pessa karjalainen lempinimi Pekka-nimestä, ven. Petja), s. 1837. Kertoja muistelee hämärästi, että Pessa muuttanut muualta Luovutsaarelle, mutta mistä, ei muista. Hän kannatti kovasti vanhaa uskoa, starovieroa, kova paaston noudattaja ja vanhain tapain säilyttäjä. Mutta pojat Jehkimä ja Paavila olivat päinvastoin viinaan menijöitä. Saivat tästä huolimatta rakennetuksi kaksi hyvää taloa. Jehkimä oli nerokas mies, kykeni itse rakentamaan vaikka mitä, piti talossaan semstvon kestiekievarimajaa.

Kun kertoja läksi sotaan v. 1914, sitoi ukko Pessa hänelle ristinauhaan jonkun amuletin ja neuvoi tätä aina säilyttämään, "silloin Jumala säilyttää Sinut terveenä ja rauhassa". Liekö se auttanut, mutta vaikka kertoja Ville Kokki olikin kolme vuotta Saksassa sotavankeudessa, terveenä hän sieltä tuli kotiin. Kiitollisuudella hän muistelee yhä Pessaa.

Pessa Iivanainen ja Makari Iivanaisen isä olivat veljekset. Makarien poika Vilho Alho on nykyisin kauppiaina Varkaudessa. Netsäisenkin mielestä Pessa oli merkittävä henkilö Repolassa. Hänen sukulaisensa Ovaska oli Kokinsaareltä. Tämä oli "biegloita", 25-vuotisesta sotapalveluksesta karaneita, eli metsissä ja perkasi nurmia, mm. Salmijoen ja Kotijoen nurmet. Merkillistä tässä oli, että kun tsaarin manifestilla nämä bieglot vapautettiin rangaistuksesta, ukko kylään tullessaan hukkui Halussalmeen.

23. *Suulaansaari. Okki (Okulina) Issain tytär Gordeine, Gordeisen Iivanan naine, erinomainen laulaja ja muistaja, laulanut jo 1877 Boreniukselle, synt. n. 1832 Lentierassa. Isä Issai Nesterine, joka 1847 laulanut Europaeukselle. Issain poika vai pojanpoikako lienee Oleksi Nesterine Lentierasta, lauloi 1917 tri Manniselle, oli silloin 60 v.v. Okki Gordeisen antama runosaalis 11 eri numeroa, yht. 743 säettä.*

VK: Okki (Okulin) Issaintytär Gordeinen, Iivanan nainen, o.s. Nesterinen Suulaansaaresta, oli kylän buabo, kätilö, hyvä hää- ja kuolinitujen sekä hautausvirsiens taitaja, kierteli lähikylissä hää- ja hautajaistilaisuuksissa taitoaan esittämässä. — Aleksi Nesterinen oli Issain poika. — Okin mies Iivana Gordeinen oli palvellut sotaväessä 25 vuotta, kuoli n. 1908—1909. Okki kuoli 1904—1905. Yksi ainoa tytär Paro oli naimisissa Lentierassa Arhippa Saavasella, joka oli vanh. metsävahti, objezdtsik. Iivana Gordeista kutsuivat kyläläiset "tyrä-Gordeiseksi".

24. *Lentiera. Onuhri Höttöne, 83 v.v. 1897, runosaalis 9 numeroa 241 säettä. Muisti alkoi pettää.*

VK: Onuhri Höttönen Lentierasta, s. n. 1814. Hänen runotaitonsa lisäksi kertoi kauppias Kokki, että oli Onuhri unissanäkijä, jonka luona kävi paljon sairaita ympäri pitäjää. Heille hän auliisti neuvoi parannuskeinoja.

25. *Kipo. Anni, Nesterisen Issain tytär, Okki Gordeisen sisar, kts. n:o 23. Muisti huonontunut. Saneli häävirsiä 220 säettä.*

Vastaajilla ei ollut Annista tietoja.

26—27. *Lisäksi Porajärveltä Maksima Jeuhtona Lubasalmesta, 58 v.v. 1897 ja Luka Tarasov Vonkerinsaaresta, lähellä 60 vuotta 1897. Jälkimmäinen oppinut mm. Himolan 90-vuotiaalta Oksenti Feodorovilta.*

Ei tietoja.

Vastaajien esittämät tiedot runonlaulajista ja kertojista ovat valtaosalta yhdenmukaisia, toisiaan täydentäviä. Muutamia ristiriitoja on, myös Raija Koposen em. tutkimuksessa esitettyihin tietoihin nähden.

Toivo Kaukorantaa sekä vastaajia on kiittäminen tietojen tallennuksesta vaikka kiitos enää harvan tavoittaa. — PK

Sunduga

täyzi karjalankielizie kuaskoi, runoloi da näytelmie.

Toim. Fed'an Pausu.

Kust. Suojärven Pitäjäseura ry.

Koko 170x240, noin 200 sivua, piirroskuviutus. AINUTLAATUINEN KARJALANKIELINEN LUKEMISTO!

Tilaa postitse hintaan 120 mk + postikulut os. Suojärven Pitäjäseura ry, Paavo Harakka, Kankaalantie, 75700 VALTIMO. Puh. 976-503 20 tai 610 54.